

TẬP LÀM VĂN

TẢ NGOẠI HÌNH CỦA NHÂN VẬT TRONG BÀI VĂN KỂ CHUYỆN

I – MỤC ĐÍCH, YÊU CẦU

1. HS hiểu : Trong bài văn kể chuyện, việc tả ngoại hình của nhân vật là cần thiết để thể hiện tính cách nhân vật.

2. Biết dựa vào đặc điểm ngoại hình để xác định tính cách nhân vật và ý nghĩa của truyện khi đọc truyện, tìm hiểu truyện. Bước đầu biết lựa chọn chi tiết tiêu biểu để tả ngoại hình nhân vật trong bài văn kể chuyện.

II – ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC

– Ba, bốn tờ phiếu khổ to viết yêu cầu của BT1 (phân Nhận xét) – để trống chỗ để HS điền các đặc điểm ngoại hình của Nhà Trò.

– Một tờ phiếu viết đoạn văn của Vũ Cao (phân Luyện tập).

– *VBT Tiếng Việt 4, tập một* (nếu có).

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

A – KIỂM TRA BÀI CŨ

– GV kiểm tra 2 HS nhắc lại kiến thức cần ghi nhớ trong bài học *Kể lại hành động của nhân vật*.

– Nêu câu hỏi : *Trong các bài học trước, em đã biết tính cách của nhân vật thường biểu hiện qua những phương diện nào ?* (Qua hình dáng, hành động, lời nói và ý nghĩ của nhân vật.)

B – DẠY BÀI MỚI

1. Giới thiệu bài : Ở con người, hình dáng bên ngoài thường thống nhất với tính cách, phẩm chất bên trong. Vì vậy, trong bài văn kể chuyện, việc miêu tả hình dáng bên ngoài của nhân vật có tác dụng góp phần bộc lộ tính cách. Bài học hôm nay sẽ giúp các em tìm hiểu việc tả ngoại hình của nhân vật trong bài văn kể chuyện.

2. Phần Nhận xét

– Ba HS tiếp nối nhau đọc các BT 1, 2, 3.

– Cả lớp đọc thầm đoạn văn, từng em ghi vắn tắt vào vở *đặc điểm ngoại hình của chị Nhà Trò* (ý 1). Sau đó suy nghĩ, trao đổi với các bạn để trả lời câu hỏi : *Ngoại hình của Nhà Trò nói lên điều gì về tính cách và thân phận của nhân vật này ?* (ý 2)

- GV phát riêng phiếu cho 3, 4 HS làm bài (ý 1), trả lời miệng (ý 2).
- Những HS làm bài trên phiếu dán bài lên bảng, trình bày kết quả. Cả lớp và GV nhận xét, chốt lại lời giải đúng :

Ý 1 : Chị Nhà Trò có những đặc điểm ngoại hình như sau :

- Sức vóc	gầy yếu, bụ nhũng phẩn như mới lột
- Cánh	mỏng như cánh bướm non ; ngắn chun chun ; rất yếu, chưa quen mở
- Trang phục	mặc áo thám dài, đôi chõ chấm điểm vàng

Ý 2 : Ngoại hình của chị Nhà Trò thể hiện tính cách yếu đuối, thân phận tội nghiệp, đáng thương, dễ bị bắt nạt (ăn hiếp).

3. Phần Ghi nhớ

- Ba, bốn HS đọc phần Ghi nhớ trong SGK. Cả lớp đọc thầm lại.
- GV có thể nêu thêm ví dụ để HS hiểu rõ hơn nội dung phần Ghi nhớ.

4. Phần Luyện tập

Bài tập 1

- Một HS đọc nội dung BT1.

- Cả lớp đọc thầm lại đoạn văn – viết nhanh vào vở hoặc dùng bút chì gạch mờ trong VBT dưới những chi tiết miêu tả hình dáng chú bé liên lạc, trả lời câu hỏi : *Các chi tiết ấy nói lên điều gì về chú bé ?*

- GV dán 1 tờ phiếu viết nội dung đoạn văn tả chú bé lên bảng, mời 1 HS lên bảng gạch dưới các chi tiết miêu tả, trả lời câu hỏi. Cả lớp nhận xét, bổ sung ý kiến cho bạn. GV kết luận :

a) Tác giả đã chú ý miêu tả những chi tiết về ngoại hình của chú bé liên lạc : *người gầy, tóc hói ngắn, hai túi áo trễ xuống tận đùi, quần ngắn tới gần đầu gối, đôi bắp chân nhỏ luôn luôn động đậy, đôi mắt sáng và xéch.*

b) Các chi tiết ấy nói lên điều gì ?

- Thân hình gầy gò, bộ áo cánh nau, chiếc quần chỉ dài đến đầu gối cho thấy chú bé là con của một gia đình nông dân nghèo, quen chịu đựng vất vả.

- Hai túi áo trễ xuống như đã từng phải đựng nhiều thứ quá nặng có thể cho thấy chú bé rất hiếu động, đã từng đựng rất nhiều thứ đồ chơi nặng của trẻ nông thôn trong túi áo ; cũng có thể cho thấy chú bé đã dùng túi áo đựng rất nhiều thứ, có thể cả lựu đạn, trong khi đi liên lạc.

- Bắp chân luôn động đậy, đôi mắt sáng và xéch cho biết chú rất nhanh nhẹn, hiếu động, thông minh, gan dạ.

Bài tập 2

- GV nêu yêu cầu của bài, nhắc HS :

+ Có thể kể một đoạn, kết hợp tả ngoại hình bà lão hoặc nàng tiên, không nhất thiết phải kể toàn bộ câu chuyện.

+ Quan sát tranh minh họa truyện thơ *Nàng tiên Ốc* (tr. 18, SGK) để tả ngoại hình bà lão và nàng tiên.

- Từng cặp HS trao đổi, thực hiện yêu cầu của bài.
- Hai, ba HS thi kể. Cả lớp và GV nhận xét cách kể của các bạn có đúng với yêu cầu của bài không.

VD :

+ Có thể tả ngoại hình nhân vật nàng tiên ở chi tiết bà lão rình xem như sau : Hôm ấy, bà lão vẫn ra đồng như mọi khi. Nhưng giữa đường bà quay về, nhẹ nhàng nấp sau cánh cửa để rình xem điêu kì lạ từ đâu mà có. Thế rồi, bà thấy từ trong chum nước, một nàng tiên bước ra. Nàng tiên mới đẹp làm sao. Khuôn mặt nàng tròn, trắng và dịu dàng như trăng rằm. Nàng mặc một chiếc váy dài màu xanh tha thuốt. Nàng đi lại nhẹ nhàng như lướt trên đất. Đôi tay nàng mềm mại cầm chổi quét nhà, quét sân, rồi ra vườn nhặt cỏ, tưới rau. Bà già nhân lúc đó, rón rén đến bên chum nước, thò tay lấy chiếc vỏ ốc lên và đập nó vỡ tan...

+ Có thể tả ngoại hình của con ốc : Xưa có một bà lão nhà rất nghèo, không có con cái để nương tựa. Hàng ngày, bà phải mò cua bắt ốc để kiếm sống. Một hôm ra đồng, bà bắt được một con ốc lạ. Con ốc chỉ nhỉnh hơn cái hạt mít, trông rất xinh xắn. Vỏ nõ xanh biếc, ánh lên những tia sáng long lanh dưới ánh mặt trời.

5. Củng cố, dặn dò

- GV hỏi : *Muốn tả ngoại hình của nhân vật, cần chú ý tả những gì ?* (Cần chú ý tả hình dáng, vóc người, khuôn mặt, đầu tóc, trang phục, cử chỉ...)

- GV nói thêm : khi tả, chỉ nên chú ý tả những đặc điểm ngoại hình tiêu biểu. Tả hết tất cả mọi đặc điểm dễ làm cho bài viết dài dòng, nhàm chán, không đặc sắc.